

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه

جهت دریافت کارشناسی ارشد

رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی

موضوع: بررسی تربیت جسمانی و تربیت عاطفی در دوران کودکی با استناد به آموزه های دینی با تاکید بر

سیره نبوی و سیره امام علی (ع)

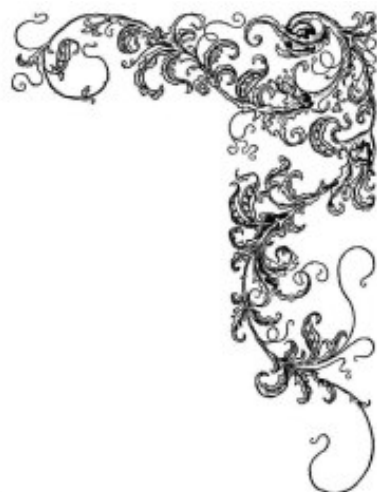
استاد راهنما: دکتر سوسن کشاورز

استاد مشاور: دکتر محمد حسن آموزگار

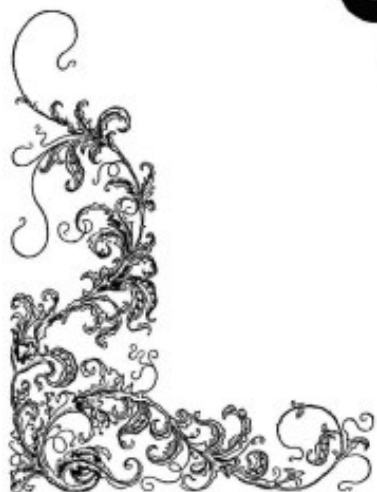
استاد داور: دکتر سعید بهشتی

پژوهشگر: شیرین ذوالفقاری

سال تحصیلی ۱۳۸۶/۸۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتِ
الَّذِينَ آمَنُوا وَأَعَدَّ
لَهُمْ أَجْرًا كَثِيرًا
وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا
كَبِيرًا

تقدیم بہ

پدر بزرگوارم کہ در تمامی مراحل زندگی پشتیبان و یاورم بوده است.

مادر مہربان و عزیزم کہ وجودش انگیزہ بخش زندگی من است.

باتقدیر و شکر از

- استاد ارجمند سرکار خانم دکتر کشاورز که مراد تمامی مراحل انجام این پایان نامه با مهربانی و صبوری راهنمایی فرموده اند.
- استاد ارجمند جناب آقای دکتر هشتی که با نکته سنجی در برطرف نمودن نواقص این پایان نامه مرایاری فرموده اند.
- استاد ارجمند آقای دکتر آموزگار

یکی از مهمترین ویژگیهای انسان، تربیت پذیری اوست که از آغاز پیدایش شروع شده و در طول تاریخ ادامه داشته و خواهد داشت. در بیان اهمیت تربیت همین بس که تحقق گوهر آدمی بدان منوط است. (شکوهی، ۱۳۷۸، ص ۴۲)

قرآن کریم محور دعوت پیامبران را عموماً و پیامبر عظیم الشان اسلام را خصوصاً تربیت و تکمیل فضائل اخلاقی قرار داده است و این از موضوعاتی است که جامعه بشری از همان روزگار نخستین به آن نیاز داشته است.

بنا بر دیدگاه مربیان و علمای علم روانشناسی دوران کودکی، مهم ترین دوران در شکل گیری شخصیت و شاکله آدمی می باشد لذا، این دوران از جایگاه و اهمیت خاصی در امر تربیت برخوردار است. در روایات اسلامی به کرات بر ماندگاری ادب و تربیت صحیح بیش از سایر آنچه به فرزند ارث می رسد اشاره شده است. این تحقیق با در نظر گرفتن موارد فوق، با استخراج آموزه های دینی مرتبط از منابع نهج الفصاحه، نهج البلاغه، اصول کافی، غررالحکم و درر الکلم و تحف العقول که مشتمل بر سیره پیامبر (ص) و سیره حضرت علی (ع) در خصوص تربیت جسمانی و تربیت عاطفی کودکان می باشد مقولات فرعی تر مرتبط به این دو بعد ذکر شده را استخراج نموده و با استناد به آنها راهکارهایی در جهت تربیت رسمی و غیر رسمی ارائه کرده است.

کلید واژگان : تربیت اسلامی . کودک . تربیت جسمانی . تربیت عاطفی

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱ - مقدمه ۲
- ۲-۱ - بیان مساله ۴
- ۳-۱ - اهمیت تحقیق ۷
- ۴-۱ - اهداف تحقیق ۹
 - ۱-۴-۱ - هدف کلی
 - ۲-۴-۱ - اهداف ویژه
- ۵-۱ - سئوالات تحقیق ۹
- ۶-۱ - تعریف واژگان اختصاصی تحقیق ۱۰
- ۷-۱ - محدودیت‌های تحقیق ۱۱

فصل دوم: ابیات تحقیق

- ۱-۲ - مقدمه ۱۳

الف - مبانی نظری

- ۲-۲ - تربیت ۱۳
 - ۱-۲-۲ - تربیت از دیدگاه فلاسفه غرب ۱۴
 - ۲-۲-۲ - تربیت از دیدگاه اندیشمندان اسلامی ۱۸

ب - دوران کودکی

- ۳-۲ - دوران کودکی ۲۲
 - ۱-۳-۲ - زمان آغاز تربیت ۲۲
 - ۲-۳-۲ - تقسیم بندی دوران کودکی (مراحل کودکی) ۲۳
 - ۳-۳-۲ - اندیشمندان غربی و دوران کودکی ۲۴
 - ۴-۳-۲ - اسلام و دوران کودکی ۲۶

۲-۴ - ابعاد وجود آدمی

- ۲-۴-۱ - بعد جسمانی..... ۲۹
- ۲-۴-۱-۱ - تربیت جسمانی..... ۳۱
- الف - نظریات اندیشمندان غربی درباره پرورش جسمانی ۳۲
- ب - نظریات اندیشمندان مسلمان درباره پرورش جسمانی ۳۴
- ۲-۴-۱-۲ - عوامل موثر در تربیت جسمانی کودک ۳۷
- الف- شرایط مادر..... ۳۸
- ب- تغذیه کودک ۳۹
- پ- بهداشت کودکان ۴۰
- ت- فعالیتهای جسمانی کودک..... ۴۱
- ۲-۴-۱-۳ - اهمیت تربیت جسمانی ۴۴
- ۲-۴-۱-۴ - تربیت جسمانی در قرآن..... ۴۵
- ۲-۴-۲ - بعد عاطفی..... ۴۸
- ۲-۴-۲-۱ - معنای عاطفه..... ۴۸
- ۲-۴-۲-۲ - عواطف و نهاد آدمی ۵۰
- ۲-۴-۲-۳ - عواطف و زندگی آدمی..... ۵۰
- ۲-۴-۲-۴ - عاطفه از دیدگاه اسلام..... ۵۱
- ۲-۴-۲-۵ - تقسیم بندی عواطف ۵۴
- ۲-۴-۲-۶ - حالات عاطفی ۵۵
- ۲-۴-۲-۷ - تربیت عاطفی ۶۱
- الف - نظریات اندیشمندان غربی درباره تربیت عاطفی ۶۲
- ب - نظریات اندیشمندان مسلمان در باره تربیت عاطفی ۶۳

۶۴..... ۲-۴-۲-۸ - تعریف تربیت عاطفی

۶۴..... ۲-۴-۲-۹- اهمیت تربیت عاطفی

۶۸..... ۲-۴-۲-۱۰- ارتباط بعد جسمانی و بعد عاطفی

ب. پیشینه تحقیق

۶۹..... الف- پایان نامه ها

۷۲..... ب- کتابها و مقالات

فصل سوم: روش تحقیق

۷۸..... ۱-۳- مقدمه

۷۸..... ۲-۳- نوع تحقیق

۷۸..... ۳-۳- روش تحقیق

۷۹..... ۴-۳- روش گردآوری اطلاعات

۷۹..... ۵-۳- روش تحلیل داده ها

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق

۸۲..... ۱-۴- مقدمه

۸۲..... ۱-۲-۴- اهمیت تربیت و دوران کودکی با تاکید بر سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع)

۸۳..... ۳-۴- تربیت جسمانی کودک با تاکید بر سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع)

۸۳..... ۱-۳-۴- توجه به تربیت جسمانی

۸۴..... ۲-۳-۴- عوامل موثر در شکل گیری بعد جسمانی

۸۴..... ۱-۲-۳-۴- پوشش

۸۵..... ۲-۲-۳-۴- تغذیه

۸۷..... ۳-۲-۳-۴- نژاد و تبار

- ۸۸.....۴-۲-۳-۴- فعالیت جسمانی
- ۸۸.....۴-۲-۳-۴- ورزش
- ۸۹.....۴-۲-۳-۴- بازی
- ۹۰.....۴-۲-۳-۵- بهداشت
- ۹۱.....۴-۴- تربیت عاطفی کودک با تاکید بر سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع)
- ۹۱.....۴-۴-۱- عوامل موثر در شکل گیری بعد عاطفی
- ۹۱.....۴-۴-۱-۱- احترام به کودکان
- ۹۳.....۴-۴-۱-۲- نام نیکو
- ۹۴.....۴-۴-۱-۳- رعایت عدالت
- ۹۵.....۴-۴-۱-۴- وفای به عهد
- ۹۵.....۴-۴-۱-۵- نژاد خانوادگی
- ۹۶.....۴-۴-۲- حالات عاطفی
- ۹۵.....۴-۴-۱-۲- محبت
- ۹۹.....۴-۴-۲-۲- شادی
- ۱۰۰.....۴-۴-۲-۳- غرور
- ۱۰۰.....۴-۴-۲-۴- حسادت
- ۱۰۱.....۴-۴-۲-۵- خشم
- ۱۰۲.....۴-۴-۲-۶- ترس
- ۱۰۲.....۴-۴-۲-۷- کینه
- ۱۰۳.....۴-۴-۲-۸- ناامیدی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- ۱۰۶..... تحلیل و نتیجه گیری

۱۱۰.....ارائه پیشنهادات

۱۱۶.....منابع و مآخذ

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

داشتن فرزند سالم از جمله نعمتهایی محسوب می شود که هر پدر و مادری حتی قبل از تولد نوزاد خود همواره از درگاه خداوند قادر خواستارند . والدین آگاه داشتن فرزند با جسم ، روح و عواطف سالم را ثمره شایسته زندگی خود می دانند و برای رسیدن به این منظور بسیاری از توصیه ها و

دستورات موثر در این امر را مورد نظر قرار می دهند. امام علی (ع) به فرزندش امام حسن مجتبی (ع) می نویسد: "تو را قسمی از وجود خود یافتم بلکه همه وجود خودم یافتم ، تا آنجا که اگر چیزی به تو اصابت کند ، گویا به من اصابت کرده ، اگر مرگ به سراغ تو آید گویا به سراغ من آمده است ." (نهج البلاغه ، نامه ۳۱)

هرانسانی برای برخورداری از زندگی مناسب به دو عنصر جسم تندرست و روح سالم نیازمند است . ارتباط تنگاتنگ میان ابعاد متفاوت وجود آدمی به گونه ای است که خلل تربیتی در هر بعد سایر وجوه را نیز تحت تاثیر خود قرار می دهد و در عین حال پرداختن بیش از حد به یکی از ابعاد نیز صدماتی به دنبال خواهد داشت .

لذا برای بررسی و تربیت شخصیت آدمی، تمامی ابعاد او را باید مدنظر قرارداد تا دچار سطحی نگری و تربیت ناشایست برای زاده آدمی نشود. تک بعدی نگریستن به انسان ره آوردی جز عاطل و مهممل ماندن دیگر ابعاد و بازماندن از هدف نهایی حیات نخواهد داشت. تربیت آنگاه کامل است که رشد و تکامل انسان را به طور متعادل مدنظر قرار دهد .

دوران کودکی از نظر پی ریزی اساس زندگی، اهمیت فوق العاده دارد . تربیتهای صحیح یا فاسد اطفال، سرچشمه نیک و بدیهای دوران عمر است. آدمی در طول ایام حیات خود برطبق خلیات خویش عمل می کند و اساس خلق و خوی آدمی در ایام کودکی ساخته می شود .

در جهان امروز موضوع تربیت اطفال یکی از اساسی ترین مسائل اجتماعی و از ارکان مهم سعادت بشر است. به عبارت دیگر وضع روحی و اخلاقی و کیفیت رفتار و گفتار مردم هر عصری محصول بذریه های تربیتی است که در ایام کودکی در مغز آنان افشاندن شده است. دانشمندان درباره کودک از نظر روانی و تربیتی مطالعات عمیقی کرده و کتابهای بسیاری در این موضوع نوشته اند. کشورهای بزرگ به منظور پرورش صحیح جسم و جان کودک ، سازمانهای عظیمی به وجود آورده اند و اطفال را از هر جهت تحت مراقبت علمی و عملی قرار داده اند . بطور خلاصه، در نظر دنیای امروز کودک بسیار مهم و مورد احترام و تکریم است .

در چهارده قرن قبل، در روزگار تیره جهل و نادانی بشر، در دنیای عقب افتاده حجاز، پیشوای گرامی اسلام به ارزش و اهمیت پرورش کودک، توجه کامل داشته و در این باره تعالیم لازم را به پیروان خود آموخته است. بسیاری از نکات و دقایق روانی و تربیتی است که در برنامه پرورش کودک، دانشمندان امروز جهان در کتابهای علمی خود آورده اند، اولیا اسلام نیز در قرون گذشته آنها را تصریح نموده اند و در اخبار مذهبی آمده است. (فلسفی، ۱۳۴۲، صص ۱۰۶-۱۰۳) با تامل در سیره تربیتی پیامبر(ص) و حضرت علی (ع) می توان به آموزه های ارزشمندی در این راستا دست یافت، که پیامبر فرموده اند: "خداوند لعنت کند کسی را که سنت مرا ترک کند." (اصول کافی، ۱۳۹۲، ق، ص ۴۰۰)

۱-۲- بیان مساله

یکی از مهمترین ویژگیهای انسان، تربیت پذیری اوست که از آغاز پیدایش شروع شده و در طول تاریخ ادامه داشته و خواهد داشت. (امینی، ۱۳۸۴، ص ۱۷) در بیان اهمیت تربیت همین بس که

تحقق گوهر آدمی بدان منوط است. مراقبتهایی که تحت عنوان تعلیم و تربیت به آدمیزاده ارزانی داشته می شود ، شرط لازم نیل آدمی به مرحله کمال انسانی است. (شکوهی ، ۱۳۷۸، ص ۴۲)

اهمیت مساله تربیت را به اهمیت حیات فرد و ملت ها تشبیه کرده اند ، به همین دلیل رواست بیشترین سرمایه گذاری در خانواده و اجتماع برای آن صورت گیرد. (قائمی ، ۱۳۷۹، ص ۲۰۰)

قرآن کریم محور دعوت پیامبران را عموماً و پیامبر عظیم الشان اسلام را خصوصاً تربیت و تکمیل فضائل اخلاقی قرار داده است و این از موضوعاتی است که جامعه بشری از همان روزگار نخستین به آن نیاز داشته است.

خداوند در قرآن کریم می فرماید : "همانا که خداوند بر مومنان منت نهاد که رسولی از خودشان در میان آنان برانگیخت که آیات و نشانه هایش را برایشان تلاوت کند و (از هرگونه نقص و آلودگی) پاکشان سازد و کتاب و حکمت به ایشان بیاموزد ؛ با آنکه پیش از این در گمراهی آشکار بودند." (آل عمران، آیه ۱۶۴) اسلام در همه عرصه های زندگی تعالیم فراگیر و ارزشمندی دارد و از ضابطه و نظام برخوردار است . یکی از ضوابط و نظام های اسلامی ، ضابطه و نظام تربیت است که همه ابعاد و جوانب تربیت در آن لحاظ شده است. (قائمی ، همان، ص ۲۰۱)

پیامبر گرامی اسلام می فرماید : "اکرموا اولادکم و احسنوا آدابهم "

"فرزندان خود را گرامی شمارید و نیکو تربیتشان کنید." (نهج الفصاحه، ۱۳۸۵، ص ۷۴)

آدمی باید چنان ساخته شود که با دوری از رذائل و آلودگی ها استعداد روحی و ملکوتی اش شکوفا شده و چنان به کمالات امام علی (ع) و فضائل ملکوتی آراسته گردد که استعداد و لیاقت قدم نهادن در آستان قرب ربوبی را کسب و با وصال به حق به سعادت جاویدان رسد ، سعادتی که شرح آن در قالب الفاظ ننگجد و به وصف و بیان نیاید. (شکوهی یکتا ، ۱۳۷۰، ص ۲۷ و ۲۸)

کمال و پویایی دین اسلام ، فراهم آورنده کلیه شرایط و عواملی است که برای تربیت تمامی ساحت های وجود آدمی ضرورتی تام و تمام دارند. (بهشتی، ۱۳۸۰، ص ۱۱) انسان برای هدایت و تربیت خویش نیازمند امکانات مادی زیادی است و خداوند تمامی مواهب دنیوی اعم از زمین و آسمان و

هرآنچه که در این دو وجود دارد، در اختیار او نهاده و نوع استفاده و بهره مندی از هر یک از آن ها را نیز در برنامه هایی که توسط انبیاء و اولیای الهی برای بشریت فرستاده است، اعلام نموده تا انسان با بهره گیری صحیح از آنها سعادت دنیوی و اخروی خود را تامین و تضمین نماید. (اخوی، ص ۱۱۶، ۱۳۷۹) در آیات قرآن و سیره پیامبر و اهل بیت (ع) نیز به پرورش هماهنگ این ابعاد انسانی توجه گردیده است. دکتر شریعتمداری در کتاب تعلیم و تربیت اسلامی با استناد به نظریه اغلب روان شناسان چهار جنبه اساسی برای شخصیت آدمی مطرح می سازند:

۱. جنبه عقلانی ۲. جنبه اجتماعی ۳. جنبه عاطفی ۴. جنبه بدنی (شریعتمداری، ۱۳۸۴، ص ۴۳)

جنبه عقلانی شامل ادراک، قضاوت، تفکر و پیش بینی مانند اینها می باشد.

جنبه اجتماعی رابطه فرد را با دیگران مشخص می سازد.

جنبه عاطفی عبارت است از پیدایش و بروز عواطف در فرد و طرز کنترل آنها.

جنبه بدنی نیز شامل تغییرات کیفی و کمی بدن می باشد.

بدون تردید فرد در جریان رشد باید در زمینه های چهارگانه پیشرفت کند. (شریعتمداری، ۱۳۸۲، ص ۹۶)

دکتر نقیبی نیز پرورش و تربیت کودک را در سه دیدگاه تقسیم بندی می کنند:

۱. پرورش عاطفی ۲. پرورش فضائل اخلاقی ۳. پرورش اجتماعی (نقیبی، ۱۳۸۲، ص ۷۰)

دوران کودکی را می توان از بهترین و مناسب ترین دوران یا درواقع فرصتی دانست که خداوند آن را به انسانها ارزانی فرموده است تا والدین آگاه و مربیان دلسوز از آن استفاده کنند و کودکان پاک را به شیوه اساسی و مطابق برنامه یگانه الگوی حسنه محمد (ص) تربیت کنند و اگر از این فرصت استفاده نکنند بطورقطع درآینده و در دوران بلوغ دچار مشکل شده و چه بسا سعی و تلاش آنها به جایی نرسد و مثمر ثمر واقع نشود. (نور سوید، ۱۳۷۸، مقدمه) پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: "حفظ کردن و به خاطر سپردن کودک نارس مانند نقشی است که بر سنگ رقم می زنند و حفظ کردن مردان بزرگ مانند نوشته بر آب است" (نهج الفصاحه، ۱۳۸۵، ص ۲۱۲)

با توجه به اینکه با گذشت چهار ماه از انعقاد نطفه ، جنین حالت هشجاری نسبی پیدا می کند و از صداها یا ضربه ها متاثر می شود ، بنابراین از همان آغاز حساس شدن جنین در رحم مادر ، باید به او توجه شود و علاوه بر تغذیه جسمانی ، روند شکل گیری روانی او هم مدنظر پدر و مادر باشد و پس از تولد به مقتضای سن کودک آموزش های متناسب به او داده شود. (اسعدی، ۱۳۸۵، ص ۱۷۸)

چرا که این دوران زمینه ساز شکل گیری شخصیت و شاکله کلی فرد می باشد.

امام علی (ع) خطاب به فرزندش امام حسن مجتبی (ع) چنین می فرماید :

"پسر من ، من در تعلیم و تربیت تو اقدام کردم پیش از آنکه قلب تو سخت گردد و عقل و فکرت به امور دیگری مشغول گردد تا با تربیت و آموزش های ضروری با تصمیمی جدی واستوار به استقبال امور زندگی فردی واجتماعی بشتابی." (نهج البلاغه ، نامه ۳۱)

از این رو با استناد به آموزه های دینی با تاکید بر سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع)، این تحقیق به دنبال آن است که جنبه های مختلف توجه به تربیت کودک را در دو بعد رشد جسمانی و رشد عاطفی مورد توجه قرار داده ، سپس با توجه به واقعیت ها و چالش های موجود در خصوص تربیت کودکان در ابعاد فوق به ارائه پیشنهادهای عملی در جهت اصلاح وضعیت موجود مطابق با رهنمودهای دین اسلام بپردازد.

۱-۳- اهمیت تحقیق :

۱. اهمیت تربیت در اسلام : زاده انسان بدان سبب که عصاره ملکوت محسوب ، و در کرامت و فضیلت به "انی جاعل فی الارض خلیفه" منسوب می باشد شیوه پرورش و آموزش او از

اهمیت ویژه ای برخوردار است. در کلامی از رسول خدا آمده است که "فرزندان خود را گرامی بدارید و نیکوترین روشهای تربیتی را درباره آنان عملی سازید تا خدا گناهان شما را بپامزد." (اردبیلی، ۱۳۸۲، ص ۶۵) در روایات اسلامی به کرات بر ماندگاری ادب و تربیت صحیح بیش از سایر آنچه به فرزند ارث می رسد، اشاره شده است. (خوانساری، ج ۶، ص ۳۵۳) در حدیثی دیگر پیامبر اسلام می فرماید: "بی تردید اگر هر یک از شما به تربیت فرزند خود پردازد برای او نیکوتر است که هرروز نیم صاع در راه خدا صدقه بدهد" (حسینی زاده، ۱۳۸۴، ص ۳۳)

۲. **اهمیت دوران کودکی** : با توجه به آنکه موضوع تربیت ، انسان است و بنا بر دیدگاه مریبان و علمای علم روانشناسی دوران کودکی ، مهم ترین دوران در شکل گیری شخصیت و شاکله آدمی می باشد بنابر این این دوران از جایگاه و اهمیت خاصی در امر تربیت برخوردار است. از سوی دیگر دین اسلامی نیز بر تربیت در دوران کودکی تاکید فراوان داشته آن را از جمله وظایف والدین و در شمار حقوق فرزندان میداند. (همان، ص ۳۳) مهم ترین ونخستین دلیل اهمیت تربیت در دوران کودکی این است که قلب کودک در این دوران خالی است و هنوز به سیاهی و پلیدی گناهان نیالوده است . دومین دلیل این است که در دوران کودکی هنوز ذهن با آموزشهای بی فایده مشغول نشده است. (همان ، ص ۳۵)

۳. **برخورداری انسان از ابعاد مختلف وجودی**: آدمی موجود تک بعدی نبوده و دارای ابعاد مختلف وجودی می باشد . ابعادی که با یکدیگر ارتباط تنگاتنگی داشته و اثرات متقابل بر یکدیگر دارند و ضعف هر کدام و مرض هر یک بر دیگری موثر است. از جمله نحوه بروز عواطف و کنترل آنها با جنبه جسمانی ارتباط دارد واز سویی دیگر داشتن جسمی نیکو و مناسب ، تاثیر پذیر از داشتن روح و عواطف کنترل شده می باشد. (یارمحمدیان ،مقدمه، ۱۳۷۰) لذا با توجه به این ابعاد، باید زمینه رشد هماهنگ آنها را از دوران کودکی که دوران شکل گیری منش و شخصیت آدمی است، فراهم نمود.

۴. اهمیت و نیاز به تربیت اسلامی در جامعه امروز : آمار به دست آمده از سوی معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اخیراً از پائین آمدن سن متوسط ارتکاب برخی جرائم در کشور خبر می دهد به گونه ای که جرائمی چون اعتیاد و روسپیگری به سنین حدود ۱۳ سالگی کاهش یافته است لذا در برخورد با این بزه های خاموش لزوم دقت بیش از پیش در تربیت و پرورش متعادل کودکان به وضوح احساس می گردد.

۵. لزوم تدوین طرحی مدون از نظریات تربیتی اسلام: با توجه به برنامه های انسان ساز اسلام به جاست که طرح مدونی برگرفته از نظریات تربیتی سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع)، جهت هدایت امور آموزشی و چاره جویی برای مشکلات موجود ارائه گردد تا تهمت ناتوانی اسلام در بازسازی و تعلیم و تربیت انسانها که از طرف دشمنان اسلام دائماً مطرح می گردد از دامن اسلام زدوده گردد.

۱-۴ - اهداف تحقیق :

۱-۴-۱ هدف کلی

بررسی تربیت جسمانی و تربیت عاطفی در دوران کودکی با استناد به آموزه های دینی با

بهره گیری از سیره پیامبر(ص) و سیره حضرت علی (ع)

۱-۴-۲ اهداف ویژه

۱. استخراج آموزه های دینی با بهره گیری از سیره پیامبر(ص) و سیره امام علی (ع) در راستای تربیت جسمانی کودکان
۲. استخراج آموزه های دینی با بهره گیری از سیره پیامبر(ص) و سیره امام علی (ع) در راستای تربیت عاطفی کودکان
۳. ارائه پیشنهاد های عملی در جهت حل مشکلات موجود در راستای ابعاد جسمانی و عاطفی تربیت کودکان در جامعه با استناد به آموزه های استخراج شده.

۱-۵ - سوالات تحقیق

۱. در راستای تربیت جسمانی کودکان، چه آموزه های دینی را با بهره گیری از سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع) می توان استخراج نمود؟
۲. در راستای تربیت عاطفی کودکان، چه آموزه های دینی را با بهره گیری از سیره پیامبر (ص) و سیره امام علی (ع) می توان استخراج نمود؟
۳. با استناد به آموزه های دینی استخراج شده در دو بعد جسمانی و عاطفی تربیت کودک چه پیشنهاد هایی را می توان در جهت اصلاح مشکلات موجود در سطح جامعه در راستای ابعاد مورد نظر تربیت کودکان ارائه داد؟

۱-۶ - تعریف واژگان اختصاصی تحقیق:

دوران کودکی :

قرآن کریم درباره زمان شروع کودکی صراحتاً سخن خاصی به میان نیاورده اما در برخی آیات لفظ طفل را صریحاً به کار برده است. (مومن: ۶۷، حج: ۵) به نظر می رسد از دیدگاه قرآن آغاز کودکی زمان انعقاد نطفه است. در فقه اسلامی ابتدای دوران بلوغ، پایان دوره کودکی است. یعنی بلوغ مرز بین کودکی و نوجوانی را مشخص می کند. به تعبیری سن کودکی از ولادت تا بلوغ است و منظور از کودک کسی است که به حد بلوغ شرعی نرسیده باشد. (بجنوردی، بررسی مفهوم و معیار کودکی در تفکر اسلامی، اینترنت)

آموزه های دینی :

در این تحقیق منظور از آموزه های دینی، بهره گیری از رهنمودهای رسول اکرم (ص) و سخنان گهر بار امام علی (ع) می باشد. بیشترین استناد به کتابهای ارزشمند نهج الفصاحه، نهج البلاغه، غررالحکم و دررالکلم، اصول کافی، تحف العقول می باشد.

ابعاد تعلیم و تربیت :

دکتر علی شریعتمداری در کتاب تعلیم و تربیت اسلامی با استناد به نظریه اغلب روان شناسان چهار جنبه اساسی برای شخصیت آدمی مطرح می سازند :

۱. جنبه عقلانی ۲. جنبه اجتماعی ۳. جنبه عاطفی ۴. جنبه جسمانی (شریعتمداری، ۱۳۸۴، ص ۴۳)

با توجه به محدودیت های موجود در امر تحقیق دو جنبه عاطفی و جسمانی در این پایان نامه مورد بررسی قرار گرفته است.

تربیت جسمانی :

توجه به پرورش جسم است با در نظر گرفتن خواستگاه قراردادادن نطفه پیش از تولد و مد نظر قرار دادن تغذیه، بهداشت، پوشش از جهت حفظ سلامتی به گونه ای که جسم سالم متولد شده، از آسیب و بیماریها دور بماند.

عاطفه :